

MARAGOLI

STATENS FILMCENTRAL

Maragoli

56 min, 16 mm, farve. USA 1976.

Filmen er baseret på research foretaget af Joseph Ssenyonga som led i et projekt ved University of Sussex, England, 1974-76.

Optagelserne fandt sted i april-maj 1976.

Instruktion: Sandra Nichols. **Interviewer:** Joseph Ssenyonga. **Foto:** Ivan Strasburg. **Lyd:** Michael McDuffie. Produceret af Sandra Nichols med støtte fra The Pathfinder Fund, John D. Rockefeller 3, United Nations Fund for Population Activities og The World Bank.

Dansk bearbejdelse: Erik Skibsted, Hanne Høyberg. Filmproduktion for Statens Filmcentral, 1982. Udlejning: Statens Filmcentral.

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse til Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 København K., eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

Redaktion: Tove Bendtsen. Lay-out: Kjeld Brandt. Trykt hos: Frede Rasmussens Bogtrykkeri, København. Udgivet af Statens Filmcentral, 1983.

IKKE NOK AF NOGET – bortset fra mennesker

Maragoli er et tæt-befolket og fattigt landbrugs-område i det vestlige Kenya.

Filmen **Maragoli** fokuserer på en enkelt landsby i området, og den tager sit udgangspunkt i en almindelig bekymring over den hurtige vækst i befolkningstal: Hvorfor får folk stadig så mange børn, som tilfældet er, når de ikke har noget at leve af? Filmen præsenterer befolkningens egne synspunkter. Kvinder og mænd fra landsbyen fortæller om de forandringer, der finder sted omkring dem, om deres håb for fremtiden og om, hvordan de prøver at få disse håb gjort til virkelighed.

Gennem disse udsagn fremstår et helhedsbillede af et samfund. Det er et samfund, hvor visse lokalt bestemte problemer gør sig gældende. Men samtidig et samfund, der rummer konflikter, som vi kender fra vores egen historie. "Udvikling" er ikke alene et u-lands-fænomen.

Maragoli giver ikke noget endegyldigt svar på spørgsmålet om, hvad folk i Maragoli burde gøre. I stedet viser den, hvem i Maragoli, der gør hvad, og den forsøger derigennem at forklare, hvorfor.

Hvor mange børn vil du have?

Åh, helt op til tyve!

Mener du det?

Ja, nogle vil dø, og nogle vil leve.

FILMENS PERSONER

Gruppe af gamle kvinder, der beretter om forandringer i landsbyen.

En kvinde, Fanisi Kalusa, der ønsker at følge bibelens ord om at blive frugtbar og opfylde jorden.

En kvinde, Difina Kosoha, der er stolt over, at kvinder i Maragoli føder mange børn.

En kvinde, Rose Vuguza, der venter sit 16. barn. Hendes mand er rejst for at finde arbejde andetsteds.

En syg, gammel mand, hvis børn har skaffet ham lægehjælp.

En anden syg mand, der ikke har mulighed for transport til hospitalet. Naboens lille datter henter vand til ham.

Gruppe af gamle mænd, der fortæller om fortid og nutid.

Gammel kvinde, der sulter, fordi det lidt, hun havde, er blevet stjålet.

Ældre, fattig kvinde, der finder jordproblemet lige stort, hvadenten man får tre eller ti børn.

En ung mand, John, der håber at komme uden om jordproblemet ved at give sine børn uddannelse, så de kan klare sig selv.

Et ældre ægtepar fra byens overklasse, Mr. og Ms. Makindu, der har kunnet give deres tolv børn en god uddannelse. Nu nyder de udbyttet af denne investering.

Et cykelbud, Jamen Angaluki, der har problemer med at tjene nok til sine børns skolepenge.

En ung kvinde, der ikke har råd til at lade børnene gå i skole.

Forskellige kvinder, der skaffer sig indtægter gennem husflidsarbejde, kaninopdræt, grøntsagshandel og havearbejde.

To mænd, der saver. Et sjældent løsarbejde.

En mand, der skaffer sig indtægt ved salg af indsamlede termitter.

En ung mand, George, der er uddannet på landbrugsskole. Nu arbejdsløs.

Gruppe af lystige drikkende mænd.

En lærer, Aineah Muhindi, der har arbejde i Mombasa 800 km borte. Han sigter målbevidst mod social opstigning for sig selv og sin familie.

Muhindis kone, Rose Muhindi, der supplerer familiens indtægter ved at undervise i Maragoli. Hun giver sine egne børn ekstra-undervisning om aftenen.

En ældre kvinde, der sulter. Hendes to sønner er ikke til nogen hjælp.

En anden kvinde, der almindeligvis klarer sig uden om sulten ved voksne børns fødevare-hjælp.

Mange børn. Arbejdende børn.

DELE AF MARAGOLIERNES FORHISTORIE

Maragolierne hører til Abaluhya-folket, der i 1969 omfattede næsten halvanden million mennesker. Maragolierne udgør én af sytten undergrupper, der indbyrdes forstår hinandens sprog. Men grupperne holdes ikke sammen af noget overordnet – ideologisk eller mytisk – princip.

Oprindelse

Der findes en teori om, at Abaluhyaerne er et folk med oprindelse i forskellige egne af Uganda. Men i Maragoliernes mundtlige overlevering berettes der om en vandring fra Egypten via Congo til det sydlige Uganda ved Victoria-søen og derfra til det område, hvor de findes i dag. Sandsynligvis har de været på – eller i nærheden af – deres nuværende lokaliteter i sydvest Kenya i omkring 300 år.

Klan-samfundet

Klanen var den grundlæggende enhed i Maragoliernes sociale system. Inden for klanen hyldedes et ligheds-princip. Man begrænsede privilegierne og lagde vægt på, at de goder, der kunne opnås, blev opnået med alderen.

Hvis en kvinde får 8-12 børn, skal hun ikke have flere. Men hvis hun har to, skal hun ikke bruge prævention. *Hvorfor?*

Hvis man føder to, og de begge dør, hvad har man så tilbage? Kun sig selv!

Men hvis man føder ti eller tolv, og seks dør... så har man seks tilbage.

Den afgørende rigdom, jorden, ejedes af klanen, der var ansvarlig for, at såvel territorium som besætning blev forsvaret. Klanen var opdelt i slægter og disse igen i husstande.

I hele dette samfund – i institutioner, i ritualer og i forskellige sanktioner – lå der en stærk tilskyndelse til frugtbarhed. Bl.a. var polygami, tidlig indgåelse af ægteskab og tidlig graviditet med til at sikre en stabil befolkningstilvækst, der opvejede den høje dødelighed.

Erhverv

Maragoli-området har et gunstigt klima. Inden befolkningstætheden medførte udpining af jorden, gav agerbrug og kvæghold da også så stort et udkomme, at det normalt resulterede i et fødevareroverskud, der kunne oplagres. Der blev hverken benyttet trækdyr eller mekaniske hjælpemidler, men jordens krav blev respekteret. Der blev benyttet kompost som gødning, og vekseldrift blev praktiseret helt rutinemæssigt.

Så længe forholdet mellem jordareal og befolkningstal var rimeligt afbalanceret, var økonomien i Maragoli god, og fællesskabets velfærd sikret.

Hvad skete der med græsningsområderne?

Folk har slået sig ned der. Nu opdyrker de jorden. Den er blevet til marker, hvor folk dyrker majs.

Man kunne lade sine køer græsse overalt her. Køerne kunne strejfe frit omkring på de fælles marker. Nu er fællesjorden forsvundet.

Kolonitiden

I kolonitiden blev Kenya et eksporterende landbrugsland. Maragoli blev officielt udpeget til et område, hvor afrikanerne havde lov til at besidde jord; men samtidig blev det et område, der kunne drænes for arbejdskraft. Tvangsudskrevne afrikanere betød billig arbejdskraft for de europæiske kolonister; mens ordningen for afrikanerne bevirkede, at jorden blev forsømt, at de kulturelle og sociale mønstre brød sammen, og at landsby-systemets styring af ressourcerne blev ødelagt.

Som en yderligere forøgelse af problemerne, blev der i 1931 fundet guld i området. Som følge heraf havde seks britiske kompagnier allerede i 1934 bragt omkring 400 europæere og 7.000 afrikanere ind i området som arbejdskraft til de åbne miner. Disse miner var placeret på tidligere agerbrugs- og græsningsarealer. Alt i alt blev omkring 26.000 ha jord eksproprieret til minedrift.

Kenya blev koloniseret af Storbritannien i 1895. Kenya opnåede selvstændighed i 1963.

Gengivet efter "Maragoli Handbook", The World Bank Washington DC, oktober 1979. Optegnelserne er foretaget af Nancy Segal på grundlag af Joseph Ssenyonogas undersøgelser.

Der er blevet mindre jord at dyrke mad på. Der er ingen steder, man kan dyrke ekstra mad, - så vi har ikke brug for lader.

AT FORTÆLLE PÅ FILM

*- om et samfund
ude af balance*

Interview-formen og den oplysende speaker, som Maragoli benytter, er velkendte ingredienser i undervisningsfilm. At de benyttes skal selvfølgelig ikke forlede nogen til at tro, at sådanne film er mere autentiske eller mere sande end andre.

Der er nogen, der stiller spørgsmålene, og der er - langt senere - nogen, der bestemmer, både hvilke spørgsmål og hvilke svar, der kommer med i filmene.

Der er altid en "afsender".

Afsender

Maragoli-filmens afsender gør i nogen grad selv opmærksom på sin eksistens. Bl.a. præsenteres interviewer omhyggeligt, og vi ser ham til stadighed i billedet. Han er den, der kommer udefra, den, der i sin undren kan spørge om forhold, som for Maragolierne selv ville være for selvfølgeligelige at nævne.

Interviewerens opgave er at være tilskuerens repræsentant. Men det betyder ikke, at han er identisk med os. Han, og med ham resten af filmholdet, har en viden forud for os; de har en metode og en hensigt.

Fra enkelt til kompliceret

Ifølge Sandra Nichols, filmens instruktør, førte filmholdet en fortsat diskussion om Maragolierne

De vil have os til at betale 40 kr. for skolebordene. Skolebordene. Skal I også betale for dem? Man skal købe dem.

bekostning. I Maragoli er der i forvejen for lidt jord til alle. Når Muhindi opkøber jord, bliver andres jordareal tilsvarende formindsket. Andres fattigdom bliver større.

Muhindis individuelle løsning har altså konsekvenser for resten af landsby-samfundet.

Helheden

Aineah Muhindi er repræsentant for en ny og betydningsfuld befolkningsgruppe i Maragoli: Det veluddannede og ambitiøse mellemlag. Og med ham har filmen fuldstændt billedet af et minisamfund.

Hvad der til en begyndelse kunne tage sig ud som en film til belysning af et enkelt, isoleret u-landsproblem, viser sig at være en film om et samfund med komplicerede – og genkendelige – modsætninger.

Filmen fastholder, at befolkningstilvækst er et problem i Maragoli. Men den viser også, at dette problem udgør en del af et langt større problemkompleks i et samfund, der er ude af balance.

Fortælle-midler.

Hvad filmen fortæller os, fremgår ikke alene af de spørgsmål og svar, vi hører. Også en interview-film er mere mangfoldig end som så. Filmen fortæller os eksempelvis noget ekstra gennem den lokalitet, hvor et interview foregår, gennem det sprog, der tales (nogen taler engelsk, andre ikke), gennem de interviewedes bevægelser og stemmeføring og gennem deres tøj.

Jeg har mange børn, der har universitetsuddannelse. De kommer hjem og hjælper til med at forsørge os – hvis vi stadig lever.

De kommer med penge. De kommer med mad og gaver. Det lever vi af – plus min egen pension.

Dertil kommer andre optagelser. Det er optagelser, der viser andet end interview-situationen, og som er anbragt hen over eller imellem interviewene. Disse optagelser er mere end fyld. Der ligger f.eks. en kommentar i, at vi gennem hele filmen ser børn i arbejde. Der ligger en kommentar i, at kameraet under en kvindes indkøbstur på markedet hele tiden fæstner sig ved hendes lille, røde plastic-pung. Lige som der ligger en kommentar i den optagelse, der skildrer en undervisnings-situation: Den skal vise os en af de interviewedes (lærerens) arbejde. Men den fortæller os noget mere, når vi opdager, at emnet for undervisningen er industrisamfundets kommunikations-linjer.

Tone

Filmen skildrer et lille samfunds katastrofale situation. Det kan gøres på forskellig vis, i forskellige "farver". Maragoli-filmen er en lys film. Den giver landsbyens beboere værdighed. Den fremhæver stedets skønhed. Og den vælger at slutte sin skildring med billedet af en kvinde, der udstråler styrke og livsglæde.

Filmen beskriver en tilstand, en situation, der er ude af balance. Det overlades til tilskueren at finde ud af, hvorfor det er, som det er, og at overveje, hvad der kan gøres ved det – og af hvem.

I dag er datteren til større hjælp end sønnen. Sønnen går ud og drikker. Når han går ud og bliver fuld og ikke kommer hjem, siger vi, han er en skidt fyr. Han giver dig ingen penge, han giver dig ikke noget mad. Og når han bliver fundet, er han stukket ned og dræbt. Derfor siger vi, han er en skidt fyr.

